

LES GITANES, AL MÓN

P. 10

El santvicentí Jordi Largo presenta la primera pàgina web sobre el tradicional Ball de Gitanes santvicentí. Al domini www.lesgitanes.cat es pot trobar tot tipus d'informació al voltant d'aquesta festa, declarada d'interès local, des dels seus orígens fins a una nodrida hemeroteca, amb fotos i vídeos des de l'any 1907 fins a l'actualitat.

Sergio López

Fira del Vapor

La tradicional fira santvicentina arriba a la seva desena edició marcada pel record dels antics envelats i les festes majors de l'època.

P. 6

Jordi Romero

El santvicentí, membre del Club Natació Castellet, es proclama guanyador del Circuit Català de Travessies 2017, fita històrica mai assolida abans pel club santvicentí.

P. 4

Per Jordi Suades Marigot, historiador i editor

1918, L'ANY DE LA RECUPERACIÓ DEL BALL DE GITANES

Hi ha tradicions que neixen i arrelen, per quedar-s'hi, com el Ball de Gitanes. Neixen, perquè al nostre poble no s'havien ballat mai Gitanes fins al 1907 i ens les van ensenyar picapedrers del Vallès, de Caldes de Montbui. Arrelen, perquè encara que durant molts anys del segle XX no s'han ballat Gitanes, sempre ha quedat una memòria viva persistent en els balladors, en els espectadors, en les societats de ball, en l'Esbart Dansaire Santvicentí en les seves diferents etapes. Per això sempre que les circumstàncies ho han permès el ball s'ha recuperat fins a quedar-s'hi, com una tradició totalment nostra.

Dansaires de les Gitanes del 1918. D'esquerra a dreta, Balbina Moll, Josepa Moll, Paquita Basomba, Hermínia Garrosset i Maria Rosa Canal.

Les Gitanes a Sant Vicenç es poden explicar de moltes maneres. Avui les explicarem d'una altra manera, amb els altres protagonistes a més dels balladors: els salons i societats de ball.

Som a l'any 1907 i al poble hi havia dos cafès salons de ball: un més aviat de dretes, el Casino -on després hi hagué l'Ateneu- i un altre d'esquerres, can Miralles, on hi havia la societat de ball el Círcol. Una colla de picapedrers de Caldes de Montbui havien vingut a treballar al poble, eren uns artesans de la pedra, en sabien molt de fer "bordillos" i com que a tot el país, grans ciutats i Barcelona s'anava urbanitzant, hi havia molta demanda d'aquest material. Se'ls hi pagava uns bons salaris; d'artesans d'aquesta mena no se'n trobaven i es van anar a buscar a Caldes, ja que n'hi havia molts en aquesta especialització, que foradaven la muntanya del Farell per extreure'n pedra.

Freqüentaven el cafè saló de ball de can Miralles, on hi havia la societat del Círcol que organitzava balls. Noies de Sant Vicenç que també hi anaven s'hi van interessar, i van aprendre a ballar-les. Després d'unes setmanes, com manava la tradició, per Carnestoltes, van decidir representar-les públicament, però també pels socis al seu local. L'èxit fou aclaparant! A la plaça de la Constitució -actual plaça de l'Ajuntament- les ballaven acompanyats d'una bona orquestra, la dels Catalans de Manresa, el diumenge 9 de febrer de 1908 a les dues del migdia, plena de gent de Sant Vicenç i de pobles veïns que volien veure'n l'espectacle. Els terrats, balcons i les terrasses s'havien llogat i tampoc s'hi

.....

**AL 1907 HI HAVIA DOS
CAFÈS SALONS DE BALL:
UN MÉS AVIAT DE DRETES,
EL CASINO, I UN ALTRE
D'ESQUERRES, CAN
MIRALLES, ON HI HAVIA
LA SOCIETAT DE BALL EL
CÍRCOL.**

.....

La núvia d'aquest any, Maria Prat, de la Coral Nou Horitzó, amb la núvia sortint i els respectius acompanyants.

cabia. Pocs s'hagueren imaginat semblant èxit! Al vespre, a les vuit, com havien acordat varen tornar-les a ballar al cafè del Círcol, també amb tanta expectació que pràcticament no tenien espai per ballar. Dos dies després, el dimarts, es tornava a ballar a la mateixa sala en obsequi als socis.

Durant uns anys més, fins al 1910, es tornaren a ballar. Els picapedrers de Caldes, molt enyorats de Sant Vicenç, ja havien tornat a Caldes a viure amb les seves famílies.

Pel 15 i 16 de maig de 1910, com manava la tradició, s'hi celebrava una sonada festa major a Sant Vicenç, on no hi faltava res. Gent de la comarca, i especialment molts manresans, no se la van perdre. El Círcol, que tenia un grandios local de ball a Can Miralles, feia balls de tarda i nit amb l'orquestra Els Nois d'Olesa i també concerts. Aquesta societat, tan activa, també havia organitzat com a gran atracció el ball de Gitanes amb dotze parelles joves a la plaça de la Constitució i al saló de la Societat "fent-se un gran malbaratament de serpentines i confeti" el dia 15 a la una de la matinada. Per altra banda, l'empresa de l'envelat havia portat el Batalló dels Caçadors de Reus per fer ball de tarda i nit durant els dos dies.

De notícies de Gitanes no en coneixem més, tampoc de la Societat del Círcol tan activa. I les Gitanes es feren esperar fins al 1918, com d'altres vegades, com vàrem haver d'esperar fins al 1949 per recuperar-les després de la fundació de l'Esbart Dansaire Santvicentí l'any 1948 i de la malaurada Guerra Civil del 36.

A prop dels anys 20 a Sant Vicenç corrien els nous aires de

Nati Luna

prosperitat, nous temps, amb nova indumentària. Un grup jove i dinàmic, proper a les dretes, organitzava balls al Casino -on hi hauria la Societat Ateneu el 1920-, va decidir organitzar-se com a entitat, la societat Joventut Vicerense, amb seu al carrer Migdia, núm. 20 -actual carrer Gran.

Eren també molt actius per les Festes Majors. En Pere Canal i Rius era en aquell moment un jove secretari del municipi des del 1912, però també músic. Havia nascut a Sant Llorenç Savall, també poble del Vallès, poble de Gitanes, i en sabia de ballar-les i ensenyar-les, però a l' "estil Sant Llorenç", que és el que coneixia. Per tant, tot tornava a sumar de nou, l'any 1918,

era l'any de represa de les Gitanes per la societat Joventut Vicerense.

El poble creixia, s'urbanitzaven carrers i els escenaris també havien canviat, i d'una forma incipient teníem una nova plaça, la plaça Nova -des del 1920 coneguda com a plaça Clavé. Les Gitanes es ballaven de nou a aquesta plaça el febrer de 1918, per Carnestoltes.

I gràcies a un santvicentí que solia escriure al diari "El Pla de Bages" tenim la crònica del dia i dels balladors: "Els simpàtics joves semblaven gitanos distingits. No faltaven entre ells sagals, amb les xurriaques, i les gentils senyorettes vestien amb propietat i gust, adornades amb flors, cintes i llaços, a més dels

clàssics mantells [...]. Al so de l'orquestra Els Forasters de Manresa, aparegueren formant parelles les gentils senyorettes Neus Rodergas, Hermínia Garrosset, Josepa Moll, Concepció Armengol, Maria-Rosa Canal, Teodora Ribera, Maria Solernou, Concepció Basomba, Rosa Rutllat, Balvina Moll, Àngela Rodergas i Agneta Bartomeus, amb els joves LL. Vidal, J. Bartomeus, J. Prat, J. Cornet. J. Llumà, P. Noguera, J. Marimon, A. Mariné, J. Capella, A. Casas i M. Claret [...]. I per acabar... la societat Joventut Vicerense fou una de les entitats fundadores de la Societat Ateneu el 1920, la nova sala de ball del poble, que s'instal·là i comprà el cafè saló de ball el Casino.

La història de Les Gitanes més internacional

El fotògraf santvicentí Jordi Largo va presentar el passat 12 de maig una pàgina web sobre les Gitanes de Sant Vicenç de Castellet. La pàgina suposa el patrimoni històric i gràfic més complert sobre el ball de Gitanes santvicentí existent fins el moment, i es pot visitar sota el domini www.lesgitanes.cat

La presentació, que va tenir lloc a l'Auditori Mª Carme Grauvilardell, va comptar amb la presència de Carme Jiménez, regidora de comunicació de l'Ajuntament i presidenta de l'Associació del Ball de Gitanes; David Bricollé, periodista del diari Regió 7; Jordi Suades, historiador i editor; i Joan Manel Miquel, co-director de l'Esbart Dansaire Santvicentí en el moment de la recuperació del ball i impulsor de la ballada popular.

A continuació, parlem amb el nostre company i col·laborador Jordi Largo sobre el seu important treball de recerca i l'elaboració de la pàgina.

1. Què et va impulsar a fer la web de Les Gitanes de Sant Vicenç? Personalment, vaig descobrir tard el Ball de Gitanes al carrer. Com alguns sabeu, vaig estar un any malalt, i després de sortir de l'hospital, havia de descobrir món. Recordo veure els cartells de Gitanes i pensar, "què coi deu ser això?". Finalment, em vaig decidir i vaig fer les fotos del ball del qual tothom parlava. D'aquell dia, recordo tota la preparació per la cercavila a l'església i impregnar-me de l'alegria i la felicitat de tots els balladors i balladores. Llavors, vam arribar a la plaça de l'Ajuntament. Les primeres notes de la Cobla ja em van captivar... aquells balls, aquells colors,

aquella alegria... em van fer preguntar d'on havia sortit el Ball de Gitanes.

Amb els anys, vaig anar llegint articles de diaris i llibres publicats i, poc a poc, vaig anar sabent una mica de la seva història. Finalment, l'any 2007, any del Centenari de la primera ballada a Sant Vicenç, vaig entrar a formar part de la junta de la Comissió del Ball Popular de Gitanes. Hi vaig col·laborar fent una exposició amb més de 300 fotografies del ball, i també amb els diversos Actes del Centenari. Un d'ells va ser una conferència a l'antiga biblioteca a càrrec del filòleg santvicentí David Sanz, que explicava part de la història del ball, i em vaig engrescar per a investigar més sobre el ball. L'any 2011 vaig ballar per primera vegada les Gitanes, amb la Sílvia Vila. Justament, era l'any del 20è aniversari de la recuperació del Ball de Gitanes al carrer, i vaig preparar una altra exposició amb tota la història que havia anat recopilant fins llavors. Hi havia cartells, fotos, retalls de diaris, apunts històrics, partitures de la música del ball... I vaig pensar que amb tot el material obtingut es podria fer un llibre, ja que no hi ha res publicat sobre les Gitanes de Sant Vicenç de Castellet. Cada any que passava, tenia més informació i, sent realista, més lluny veia aquest

possible llibre, bàsicament per qüestions econòmiques, i també perquè les Gitanes de Sant Vicenç no són un tema tancat. Llavors, tot i que no sóc programador informàtic ni res per l'estil, vaig pensar a fer la web de les Gitanes de Sant Vicenç. De fet, fins ara no hi ha cap web ni cap blog especialitzat que parli de les nostres Gitanes i, tot i que no em considero l'autor de res, em sento orgullós d'haver fet un petit pas endavant en la història local i cultural del nostre poble.

2. Quin tipus de material s'hi pot trobar?

Aquesta web és el fruit de més de 7 anys de treball. He volgut fer una pàgina senzilla per a la navegació, on s'hi pot trobar moltíssima informació, alguna fins i tot inèdita. Està estructurada en cinc grans apartats: l'origen de les Gitanes a nivell de tot Catalunya, les Gitanes a Sant Vicenç de Castellet, Galeria, Hemeroteca i Música. En els diferents apartats hi ha apunts històrics, anècdotes, vivències, una mica de la història de l'Esbart Dansaire, vídeos, centenars i centenars (per no dir milers) de fotografies -antigues i modernes-, retalls de premsa des del 1907 fins el 2018, dibuixos, cartells, les partitures originals del secretari Canal, la música, el llistat amb totes les núvies, el llistat amb totes les colles, i un llarg

Primera ballada de Gitanes a Sant Vicenç

Nati Luna

D'esquerra a dreta, els santvicentins David Bricollé, Jordi Suades, Jordi Largo i Joan Manel Miquel

etcètera. També he volgut fet un apartat d'"Agraïments", perquè vull donar les gràcies a tota la gent que ha fet possible que tot això sigui realitat, ja siguin particulars, entitats o administracions, públiques i privades.

3. Hi ha algun fet o informació que t'hagi sorprès en la teva cerca? La veritat és que ha estat i és un projecte molt engrescador perquè sempre et sorprèn d'alguna manera; ja sigui una fotografia, una imatge, un retall o qualsevol cosa... És una pàgina oberta, i hi anirà afegint coses. De fet, dos dies després de presentar la pàgina a l'Auditori, un particular em va fer arribar cinc àlbums plens de fotos, entre les quals n'hi havia un amb més

de 30 fotografies de la ballada de 1992 i fins llavors només en tenia cinc o sis. No ha sigut fàcil aglutinar tota la informació i estructurar-la, però un cop veus l'inici de qualsevol història, amb els retalls de premsa i les fotografies, comences a enllaçar-ho tot i finalment la història es posa al seu lloc. El què més m'ha sorprès ha estat la bona acceptació que ha tingut el projecte i la bona predisposició de tot el poble a l'hora de cedir material per fer més gran aquesta web.

4. Què destacaries de la web, hi tens algun apartat "preferit"? Tots els apartats són importants, i cadascun té alguna cosa que el fa especial. Tots aporten moltíssima informació i tenen el

seu encant, però si m'hagués de quedar amb algun, em quedo amb tota la història de les Gitanes a Sant Vicenç, la galeria fotogràfica, els cartells i l'hemeroteca amb tots els retalls de premsa que parlen de les Gitanes de Sant Vicenç de Castellet, des del 1907 fins a l'actualitat.

5. Aquest domini és particular o passarà a ser patrimoni de l'ajuntament, arxiu o de la Comissió de Gitanes? De moment, tant el domini com el hosting de la pàgina són particulars. Està gestionat íntegrament per mi i, de moment, continuarà sent així. Però és cert que m'he plantejat que, si jo no hi sóc, m'agradaria que no es perdés tota la informació aglutinada i quedés en bones mans i tingués una continuïtat.

6. Ara que ja has acabat i presentat aquesta gran feina, quin serà el teu següent projecte? Si em deixeu fer un petit matís, aquest projecte no està acabat. És una pàgina oberta i s'hi poden afegir coses. De fet, any rere any s'ha d'anar actualitzant, ja sigui amb imatges, retalls de premsa o les núvies que surten aquell any... Ara mateix, tinc en ment diversos projectes, més aviat fotogràfics, que prefereixo no desvetllar per no perdre la mateixa il·lusió amb la que he fet aquesta pàgina web...

Acudit

ESTRUCTURES METÀL·LIQUES
ARQUÉ

☎ 93 833 06 61
☎ 93 833 31 27
✉ estructuras@estructurasarque.com

EN 1090-1
EN 1090-1
EN 1090-1

Carrer Salvador Vives 1 -08295 Sant Vicenç de Castellet

www.estructurasarque.com